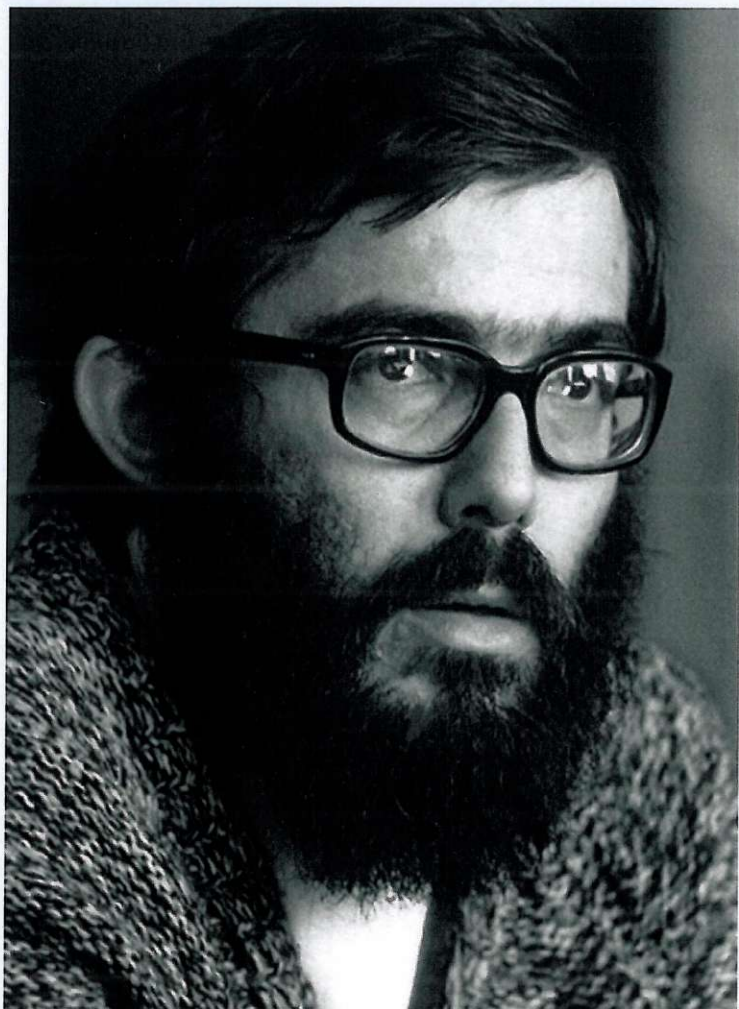

ÚJ DUNATÁJ

TUDOMÁNYOS ÉS MŰVÉSZETI SZEMLE

XX. ÉVFOLYAM 3-4. SZÁM • SZEKSZÁRD, 2015.

ÚJ DUNATÁJ

TUDOMÁNYOS ÉS MŰVÉSZETI SZEMLE

Főszerkesztő:
N. Horváth Béla

Szerkesztő:
Bús Imre
Várady Zoltán

Szerkesztőség
Pécsi Tudományegyetem
Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar
Szekszárd, Rákóczi u. 1. 7100
Telefon: 74/528-311
ujdunataj@kpvk.pte.hu

XX. ÉVFOLYAM 3-4. SZÁM • SZEKSZÁRD, 2015.

A borítón xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx.

Kiadja a Tolna Megyei Önkormányzati Hivatal
Felelős kiadó: Fehérvári Tamás

A lap megjelenését támogatta
Paksi Atomerőmű Zrt.

és Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzata

ISSN szám: 1416-1346

Előfizethető: Pécsi Tudományegyetem
Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar
(7100 Szekszárd, Rákóczi u. 1.),
valamint átutalással a PTE IGYK
10024003-00282716-00000000 pénzforgalmi jelzőszámra

Évi előfizetési díj: 1000 Ft

A lap megvásárolható:
Pécsi Tudományegyetem
Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar
(7100 Szekszárd, Rákóczi u. 1.)

A nyomdai munkákat a Séd Nyomda végezte

TARTALOM

ÚJ DUNATÁJ XX. ÉVFOLYAM 3-4. SZÁM • 2015

BAKA ISTVÁN (1948-1995): Ady Endre vonatán.....	5
BAKA ISTVÁN: Hány János búcsúpohara	6
BAKA ISTVÁN: Rachmaninov zongorája	7
BAKA ISTVÁN: Búcsú barátaimtól.....	8
BAKA ISTVÁN: Csak a szavak.....	9
SIMAI MIHÁLY: Poétasors. <i>In memoriam Baka István</i>	11
TVERDOTA GYÖRGY: Babits, az írástudó	13
GYÁNI GÁBOR: Móricz Zsigmond és a népi írók.....	21
BARANYAI NORBERT: A testrepresentációk szerepe Móricz Zsigmond prózájában	29
DR. KUNNÉ TORNÓCZKY ANDREA: Tolna megyei tanárok, diákok az I. világháborúban az iskolai értesítők tükrében.....	39
ARADI GÁBOR: A szovjet csapatok jelenlétét dokumentáló források 1945–1947 között a Magyar Nemzeti Levéltár Tolna Megyei Levéltárában	46
NAGY JANKA TEODÓRA – SZABÓ GÉZA: Egy szekszárdi asztalos dinasztia: a „Theisz-család”	61
SZABÓ TAMÁS: A jogi kultúrtörténeti, a jogi néprajzi kutatások új eredményei	70
NAGY JANKA TEODÓRA: Pécsi Egyetemi Almanach I. (1367–1950)	74

Szabó Tamás

A JOGI KULTÚRTÖRTÉNETI, A JOGI NÉPRAJZI KUTATÁSOK ÚJ EREDMÉNYEI

Tanulmányok Tárkány Szücs Ernő születésének 90. évfordulója tiszteletére

A Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Kara és a Magyar Néprajzi Társaság Társadalomnéprajzi Szakosztálya 2011. október 5-én szervezett emlékülést Tárkány Szücs Ernő, a jeles néprajztudós, a hazai és nemzetközi jogi néprajzi kutatás emblematikus alakja 90. születésnapja tiszteletére. A kutató hazai és nemzetközi tudománytörténetben betöltött szerepét, munkásságának eredményeit és hatását értékelő előadásokat követően Tárkány Szücs Ernő jogi néprajzi összefoglaló munkája, a *Magyar jogi népszokások* (Akadémia Kiadó, Budapest, 1981.) eredményeinek a hazai néprajzi, jogtörténeti, történettudományi kutatásokban történő megjelenéséről szóltak a terület jeles képviselői.

A 2014-ben, Tárkány Szücs Ernő halálának 30. évfordulóján megjelenő kiadvány – a szerkesztő, Nagy Janka Teodóra előszavában megfogalmazottak szerint – az említett emléknap és konferencia tematikáját tekintette kiindulópontnak. Ezt a szándékot erősíti meg a tudós és kutató, az 5 egyetem közötti kutatási együttműködést célul tűző kutatócsoport névadója fiának, *Tárkány Szücs Attilának* személyes hangú visszaemlékezése. Három „egyperces” írása nemcsak az édesapát, de a jogi néprajz jeles kutatóját is idézi és az őt körülvevő, ma már tudománytörténeti kuriózumnak is tekinthető közvetlen baráti, szellemi kört (*Tárkány Szücs Attila: Három egyperces Tárkány Szücs Ernőről*).

A kötet tanulmányainak első tematikus köre a kutatói életmű kitekintő értékelését vállaló tanulmányokat közöl. *Mezey Barna*, az ELTE ÁJK Magyar Jogtörténet tanszékvezető professzora, a hazai jogtörténet kiváló, a jogi kultúrtörténeti iskola egyik alapító képviselője jogtörténet és jogi kultúrtörténet, jogi néprajz kapcsolatrendszerét vizsgálja a Tárkány Szücs Ernő által kidolgozott koordinátarendszerben. Azt, hogy a Tárkány Szücs által nemzetközi és hazai szinten újraértelmezett jogi néprajz miként járult hozzá a magyar jogtörténeti kutatások szemléleti változásához (*Mezey Barna: Tárkány Szücs Ernő jogtörténete*). *Bognár Szabina*, a PTE IGYK adjunktusa, az MTA BTK kutatója számos új kutatási eredményt, forrás- és adatközlést tartalmazó kutatástörténeti tanulmánya a szűkebb kutatói életmű értékelése és tudományos fogadtatás mellett egyben kitűnő kor- és társadalomrajz is. A szerző nemzetközi tájékozottsága és tudománytörténeti előélete hozzájárul ahhoz,

hogy a magyar jogi néprajz jeles képviselőjének tekintett Tárkány Szücs Ernő nemzetközi tudósi portréja is kirajzolódjon (*Bognár Szabina: Tárkány Szücs Ernő jogi néprajzi kutatásai és a nemzetközi néprajztudomány*). Nagy Janka Teodóra, a PTE IGYK főiskolai tanára, a kutatócsoport elnöke már korábbi publikációiban is célul tűzte Tárkány Szücs Ernő kutatási eredményeinek interdiszciplináris megismertetését, újraértelmezését és új kutatási eredményekkel gazdagítását. A kötetben Tárkány Szücs Ernő a magyar jogi néprajz kutatástörténetében kirajzolódó szerepének, feladatvállalásainak áttekintésére vállalkozott. Arra, hogy új forrásokra is alapozva meghatározza Tárkány Szücs kutatóként, tudományszervezőként és teoretikusként megfogalmazott, teljes hittel és tudással megélt, ma több tudományterület számára is nélkülözhetetlenné vált „híd-szerepét” mind térben, mind időben (*Nagy Janka Teodóra: A „híd-szerep” értelmezési lehetőségei Tárkány Szücs Ernő életművében*). Kajtár István jogtörténész professzor a jogi kultúrtörténet, mint önálló kutatási terület első hazai publikálója a pécsi iskola, „a jogi kultúrtörténet pécsi műhelyének” elsősorban kutatási eredményekben megnyilvánuló tevékenységét mutatja be a kutatástörténet számára is csemegéket tartogató tanulmányában (*Kajtár István: A jogi kultúrtörténet a pécsi műhelyben*).

A tanulmánykötet második része a kutatói életmű utóéletéből, hatásaiból ad ízelet. Béli Gábor, a PTE ÁJK Jogtörténeti tanszékének vezetője a XVIII. századi dél-dunántúli büntetőügyek jogi néprajzi vonatkozásait vizsgálja lenyűgöző levéltári forrásismerettel (*Béli Gábor: XVIII. századi dél-dunántúli büntetőügyek jogi néprajzi vonatkozásai*). Homoki-Nagy Mária, a Szegedi Tudományegyetem ÁJK Jogtörténeti tanszékvezető professzorasszonya a dél-alföldi levéltári forráskutatások során szerzett évtizedes kutatói tapasztalatait osztja meg (*Homoki-Nagy Mária: Kutatói tapasztalatok a jogtörténet és a néprajz tudományának határán*). Bárh János, a Szegedi Tudományegyetem Néprajz Tanszékének címzetes docense, a Bács-Kiskun Megyei Múzeum nyugalmazott igazgatója vérbeli etnográfusként évtizedes terepmunkái, elsősorban erdélyi gyűjtésének jogi néprajzi vonatkozású eredményeiből válogat (*Bárh János: Erdélyi település- és társadalomnéprajzi kutatásaim jogi néprajzi vonatkozásai*). Gelencsér József, a Nyugat-Magyarországi Egyetem címzetes docense maga is a kutatóvá nevelődés egyik alappilléreiről ír tanulmányában: a motivációról. Tárkány Szücs Ernőhöz kapcsolódó emlékét, személyes motivációját osztja meg az olvasóval – azon gazdag kutatási eredmények mellett, amelyek több évtizedes jogi néprajzi pályáját jelzik a Káli-medencében (*Gelencsér József: „...hogyan talán kedvet kap a jogi népszokások kutatására is”*). Petercsák Tivadar, az Eszterházy Károly Főiskola professzora, az egri múzeum nyugalmazott igazgatója az igényes publikálás

mestere jogi néprajzi témákban, ahogyan a kötetben a közbirtokosságok működésében a törvények és helyi jogszokások szerepét vizsgáló tanulmánya is bizonyítja (*Petercsák Tivadar: Törvények és helyi jogszokások a közbirtokosságok működésében*). A történettudományok nagy tapasztalattal és szakmai múlttal rendelkező kutatója, Bánkiné Molnár Erzsébet levéltáros, a Kiskunfélegyházi Múzeum nyugalmazott igazgatója pedig a Jász-Kunság társadalomtörténeti kutatásának jogi néprajzi vonatkozásait vizsgálja (*Bánkiné Molnár Erzsébet: Két szabad terület társadalomtörténeti kutatásának jogi néprajzi vonatkozásai*). A tanulmánykötet szerzőinek, tanulmányainak igényessége különösen szembeűnő a rendkívül nagy anyagismerettel rendelkező Horváth József tanulmányában. Horváth József könyvtáros-levéltáros, a Győr-Sopron Megyei Könyvtár vezető munkatársa, a Nyugat-Magyarországi Egyetem oktatója, aki a kora-űjkori győri végrendeletek jogtörténeti forrásértékét összegzi tanulmányában (*Horváth József: A kora-űjkori győri végrendeletek jogtörténeti forrásértékéről*).

A megjelent kiadvány a *Jogi Kultűrtörténeti és Jogi Néprajzi Kiskönyvtár* első kötete. A sorozat célja, hogy a jogi kultűrtörténet és a jogi néprajz kutatóit segítő publikációk megjelenése számára nyűjtszon lehetőséget, illetve hogy hozzáférhetővé váljanak a témához kapcsolódó szakmai cikkek, források, dokumentumok a kutatás számára.

A kiadványsorozat szorosán kötődik a *Tárkány Szűcs Ernő Jogi Kultűrtörténeti és Jogi Néprajzi Kutatócsoport* szakmai tevékenységéhez. A „*Tárkány Szűcs Ernő Emléknap és Konferencia*” ugyanis egyben a 2011. október 5-én megalakult kutatócsoport első szakmai rendezvénye is volt, amely a tudományos tanácskozás során a *PTE Illyés Gyula Kar* a *PTE Állam- és Jogtudományi Kar Jogtörténeti Tanszékének és Doktori Iskolájának*, az *ELTE Állam- és Jogtudományi Kar Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszékének*, a *Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Magyar Jogtörténeti Tanszékének* támogatásával került megalakításra. A Kutatócsoport a Küldetésnyilatkozatban megfogalmazottak szerint „*a témához kapcsolódó kutatásokkal foglalkozó egyetemi oktatók, tudományos kutatók, gyakorló szakemberek összefogását, a kapcsolódó tudományterületeken meglévő szellemi erőforrások egyesítését tekinti feladatának az interdiszciplinaritás alapjain a tudományterületek szinergiájáa jegyében a tudományterület fejlesztése, a színvonalas oktató-előadói tevékenység és a kutatómunka hatékonyabbá válásának elősegítése érdekében.*” A Kutatócsoport több tagjának részvételével kerül megvalósításra 2013. október 1–2017. szeptember 30 között egy elnyert OTKA pályázat eredményeként „*A jogtörténet új forrásai: a Jogi Kultűrtörténet és Jogi Néprajzi Digitális Adattár (DDFL) / New sources of legal*

history research: digital Database of Folk Law (DDFL)” kutatási program. Ennek részeként a Kutatócsoport honlapján kerül elhelyezésre a *Digitális Adattár* is (a jogi kultúrtörténethez, jogi néprajzhoz kapcsolódó tanulmányok, források, stb.) (www.jogineprajz.hu).

A tanulmánykötet szerzői is hozzájárultak ahhoz, hogy a jogi kultúrtörténet, a jogi néprajz legújabb kutatási eredményeit közreadó értékes kiadványt vehessen kézbe az érdeklődő olvasó.

(szerk.: Nagy Janka Teodóra). *Jogi Kultúrtörténeti, Jogi Néprajzi Kiskönyvtár 1. Tárkány Szücs Ernő Jogi Kultúrtörténeti és Jogi Néprajzi Kutatócsoport, PTE Illyés Gyula Kar, Szekszárd, 2014. 206.p. 8 kép*